

Бурлака І. В., здобувач кафедри цивільного права № 1 НЮУ ім. Я. Мудрого, суддя апеляційного суду Харківської області

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ З ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ, ЗАПОДІЯНОЇ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

Сучасне суспільно-політичне життя в Україні, яке не відрізняється простими шляхами до вирішення виниклих проблем характеризується схильністю до створення надзвичайних ситуацій з відповідними цивільно-правовими наслідками.

Узагальнене законодавче визначення надзвичайної ситуації надається у Концепції Цивільної оборони України, схваленої постановою Верховної Ради України від 28 жовтня 1992 р. № 2746-ХІІ. Як вказується в самому документі, Концепція ґрунтується на законодавстві України з питань оборони і державної безпеки, положеннях міжнародного гуманітарного права, визначених Женевською конвенцією «Про захист жертв війни», а також офіційно прийнятих поглядах на проблеми захисту людей, економіки від впливу наслідків надзвичайних ситуацій. *Надзвичайна ситуація* визначається як порушення нормальних умов життя і діяльності людей на об'єкті або території, спричинене аварією, катастрофою, стихійним лихом, епідемією, епізоотією, епіфітотією, великою пожежею, застосуванням засобів ураження, що призвели або можуть призвести до людських і матеріальних втрат. Аналогічне визначення міститься в інших законодавчих актах України, зокрема у ст. 1 Закону України «Про аварійно-рятувальні служби». Ст. 1 Закону України «Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру» розкривається таким же чином зміст поняття надзвичайної ситуації техногенного та природного характеру як порушення нормальних умов життя і діяльності людей на окремій території чи об'єкті на ній або на водному об'єкті, спричинене аварією, катастрофою, стихійним лихом або іншою небезпечною подією, в тому числі епідемією, епізоотією, епіфітотією, пожежею, яке призвело (може призвести) до неможливості проживання населення на

території чи об'єкті, ведення там господарської діяльності, загибелі людей та/або значних матеріальних втрат

Таким чином, заподіяння шкоди оточуючим, їх життю та здоров'ю або можливість її заподіяння є сутнісною ознакою будь-якої надзвичайної ситуації.

Звідси виникає проблема унормування порядку відшкодування шкоди, завданою життю, здоров'ю та/або майну саме в умовах надзвичайних ситуацій.

При цьому надзвичайна ситуація може бути зумовлена як терористичними актами, так і антитерористичною операцією, яка представляє собою комплекс скоординованих спеціальних заходів, спрямованих на попередження, запобігання та припинення злочинних діянь, здійснюваних з терористичною метою, звільнення заручників, знешкодження терористів, мінімізацію наслідків терористичного акту чи іншого злочину, здійснюваного з терористичною метою (ст. 1 Закону України від 20 березня 2003 р. № 638-IV «Про боротьбу з тероризмом»).

При цьому особливості відшкодування шкоди, завданої терористичним актом визначені ст. 19 Закону, за якою відшкодування шкоди, заподіяної громадянам терористичним актом, провадиться за рахунок коштів Державного бюджету України відповідно до закону із наступним стягненням суми цього відшкодування з осіб, якими заподіяно шкоду, в порядку, встановленому законом. Відшкодування шкоди, заподіяної організації, підприємству або установі терористичним актом, провадиться в порядку, визначеному законом. З цього можна зробити висновок, що відшкодування шкоди заподіяної терористичним актом, здійснюється без врахування вини осіб, які вчинили його або ж причетні до його вчинення.

При цьому відповідно до ст. 22 Закону визначені підстави звільнення від відповідальності за шкоду, заподіяну під час антитерористичної операції. Якщо під час проведення антитерористичної операції вимушено заподіяна шкода життю, здоров'ю і майну терористів, військовослужбовці та інші особи, які брали участь в антитерористичній операції, звільняються від відповідальності за цю шкоду відповідно до законів України. На нашу думку таким законом є ЦК України, тому прийняття окремого закону з цього приводу не вимагається.